

Magas szintű programozási nyelvek I.

A kollokvium, a vizsgakurzus és a labor részletes szabályozása

„Csak kicsi hatást ért el a videójáték-ellenes kampány. A legtöbb iskolában kétműszakos üzemben dolgoznak a számítógépek, értő és áldozatos tanárok ellenőrzése mellett.”

„Minden számítógép-pedagógus tudja a világon, hogy játékokkal kell kezdeni. A játékot követi a játékprogramok írása, majd a tananyag egyes részeinek a feldolgozása.”

„Egy-két éven belül az egyetemek, az évtized végére az ipar, kutatóintézet és ügyvitel fogja érezni, hogy 1983-ban (vajúdási fájdalmak árán ugyan, de mégis) valami lényeges minőségi előrelépés történt.”

Marx György, Magyar Tudomány, 1987 (27) 12.

Sillabusz	1
Heti beosztás	2
Követelmények.....	2
P1TP	2
Kollokvium.....	2
Vizsgakurzus	2
Az előadás menete.....	2
A feladatok	3
Labor	5
A labor menete	6
Vizsga/számonkérés	7
Védés	7
Konzultációk	7
Részletesebb szabályozás, FAQ.....	7

Sillabusz

A jelen doksi fő célja a tárgy finom, akár a FAQ szintű szabályozásának bemutatása, ám a legfrissebb infók a kurzus kommunikációs felületén az UDPROG¹ nevű, zárt FB csoportban találhatóak. Kapcsolata a szóban forgó tárgyak sillabuszaival (www.ik.unideb.hu/syllabi), hogy azok ebből készültek. Vitás esetekben ez a doksi az irányadó, annál is inkább, mivel a sillabuszokat már fel kellett tölteni, viszont az itt szereplő sárokszámok, vagy bármely tartalmi elemek még a feb. 17-i héten kommentelhetőek, azokat próbálhatjátok igazítani az egyéb iskolai terhelésekhez.

---

¹ UDPROG - The Yearbook of the Programmers of University of Debrecen, <https://www.facebook.com/groups/udprog/>

Heti beosztás

Az előadás és a labor a tematika - mivel a számunkra (tőlünk függetlenül) előírt tematika tételei szóról szóra egyeznek a Juhász István Magas szintű programozási nyelvek jegyzetek tartalomjegyzékeinek bejegyzéseivel, így tartalmilag az ezen jegyzetek (I-II.) alapján vett - tételes feldolgozásával kezdődik (lásd lentebb), amelyet igény szerint bővítünk a labormérési jegyzőkönyv dolgozat (BHAX könyv²) kapcsolódó feladataival (melyek szintén lentebb lesznek részletezve).

Követelmények

P1TP

A kurzusbeli munka elismerésére a laborvezető a laborokon, az előadó az előadáson prog1 tapasztalati pontokat adhat (az előadások TP pontjai témája nem kötött, a laborokon a TP csakis a kiírt MALMÖ Minecraft feladatok elismeréséül adható).

Kollokvium

Az előadás tekintetében a labormérési jegyzőkönyv dolgozat és a tematika megfeleltetése ránézésre jól érzékeltethető. Annak szükséges (de nem elégséges) feltétele, hogy a hallgató kollokviumi jegymegajánlást kapjon az, hogy a

- labormérési jegyzőkönyv minden feladatát időben (sikerrel és jó minőségben) oldja meg
- és
  - vagy nyerje el a jegymegajánlás lehetőségét MALMÖ Minecraft saját versenyein
  - vagy érjen el 100 P1TP-t.

Vizsgakurzus

A vizsgakurzusos hallgató is részt vehet a jegymegajánlásban: heti adminisztráció a megosztott doksiban, védeni (ha szükséges) bejön egy-egy (Bátfai) laborra.

Az előadás menete

Az előadás az alábbiakkal feldolgozásával kezdődik, a tematikából idézve és heti bontásba téve:

1. A magas szintű programozási nyelvek kialakulása és osztályozása. Programozási paradigmákról.
2. Szintaxisleíró formális eszközök. Karakterkészlet. Lexikális egységek (elhatároló, szimbolikus nevek, címke, megjegyzés, literálok). A forrásszöveg összeállításának szabályai, a szóköz szerepe.
3. Adattípusok. Nevesített konstans. A változó.
4. Kifejezések, operandusok és operátorok, precedenciatáblázat.
5. Deklarációs utasítások. Végrehajtható utasítások. Értékadó, üres és ugró utasítás. Két- és többirányú elágaztatás. Ciklusszervező utasítások, ciklusfajták és alkalmazásaik. Vezérlő utasítások.
6. Programegységek. Alprogramok (eljárás, függvény). Hívási lánc, rekurzió. A futtató rendszer szolgáltatásai.
7. Paraméterkiértékelés, paraméterátadás.
8. Blokk. Hatáskörkezelés, láthatóság. Fordítási egység. Absztrakt adattípus. Generikus programozás.
9. A programnyelvek I/O eszközei, állománykezelés.
10. A kivételkezelés alapfogalmai, kivételkezelési módszerek és eszközrendszerek.
11. A párhuzamos programozás fogalmai.

---

² https://gitlab.com/nbatfai/bhax/-/tree/master/thematic_tutorials/bhax_textbook_IgyNeveldaProgramozod

12. A funkcionális programozási paradigma alapjai. A funkcionális programozási paradigma előnyei és hátrányai az imperatív programozási paradigmával szemben. A függvényhívások kiértékelésének szemantikája (lusta, mohó) és a funkcionális programok értelmezése.
13. Funkcionális nyelvi elemek.
14. Függvények mint értékek. Magasabbrendű függvények

Ugyanez a vizsga tételsor is, a vizsgán a kötelezően ismertetendő forráskódok tekintetében lásd a FB csoport heti óratervét!

A feladatok

A szereplő oldalszámok a mellékelt BHAX könyvbeli oldalszámok. Minden feladathoz kell a megoldás részletes magyarázata, ott ahol a BHAX könyv eleve megadja, annak kiegészítése, hogy a hallgató tudjon arra a kérdésre választ adni, hogy mi az ő hozzáadott értéke a feladathoz. Kell továbbá minden megoldásról egy bemutató videó (például a YouTube-ra feltöltve). Ha ezek a videók audió magyarázattal készülnek és facecam képet is mutatnak, akkor ez a BHAX könyv védésének is elfogadható, ellenkező esetben akár kollokviumi megajánlás, akár laborjegy tekintetében „védeni” kell a könyvet valamelyik laborgyakorlatra bemelve, e tekintetben lásd még a Védés pontot is.

2. Helló, Turing! 6

2.1. Végtelen ciklus	6
2.2. Lefagyott, nem fagyott, akkor most mi van?	8
2.3. Változók értékének felcserélése	10
2.4. Labdapattogás	10
2.5. Szóhossz és a Linus Torvalds féle BogoMIPS	10
2.6. Helló, Google!	10
2.7. A Monty Hall probléma	11
2.8. 100 éves a Brun tétel	11
2.9 Vörös Pipacs Pokol/csigá	

3. Helló, Chomsky! 15

3.1. Decimálisból unárisba átváltó Turing gép	15
3.2. Az anbn cn nyelv nem környezetfüggetlen	15
3.3. Hivatkozási nyelv	15
3.4. Saját lexikális elemző	16
3.5. Leetspeak	16
3.6. A források olvasása	18
3.7. Logikus	19
3.8. Deklaráció	20
3.9 Vörös Pipacs Pokol/	

4. Helló, Caesar! 23	
4.1. double ** háromszögmátrix	23
4.2. C EXOR titkosító	25
4.3. Java EXOR titkosító	25
4.4. C EXOR töro"	26
4.5. Neurális OR, AND és EXOR kapu	26
4.6. Hiba-visszaterjesztéses perceptron	26
4.7 Vörös Pipacs Pokol/	
5. Helló, Mandelbrot! 27	
5.1. A Mandelbrot halmaz	27
5.2. A Mandelbrot halmaz a std::complex osztállyal	28
5.3. Biomorfok	30
5.4. A Mandelbrot halmaz CUDA megvalósítása	34
5.5. Mandelbrot nagyító és utazó C++ nyelven	34
5.6. Mandelbrot nagyító és utazó Java nyelven	35
5.7 Vörös Pipacs Pokol/	
6. Helló, Welch! 36	
6.1. Elso osztályom "	36
6.2. LZW	36
6.3. Fabejárás	36
6.4. Tag a gyökér	36
6.5. Mutató a gyökér	37
6.6. Mozgató szemantika	37
6.7 Vörös Pipacs Pokol/	
7. Helló, Conway! 38	
7.1. Hangyaszimulációk	38
7.2. Java életjáték	38
7.3. Qt C++ életjáték	38
7.4. BrainB Benchmark	39
7.5 Vörös Pipacs Pokol/	
8. Helló, Schwarzenegger! 40	

8.1. Szoftmax Py MNIST	40
8.2. Mély MNIST	40
8.3. Minecraft-MALMÖ	40
8.4 Vörös Pipacs Pokol/	
9. Helló, Chaitin! 41	
9.1. Iteratív és rekurzív faktoriális Lisp-ben	41
9.2. Gimp Scheme Script-fu: króm effekt	41
9.3. Gimp Scheme Script-fu: név mandala	41
9.4 Vörös Pipacs Pokol/	
10. Helló, Gutenberg! 42	
10.1. Programozási alapfogalmak	42
10.2. Programozás bevezetés	42
10.3. Programozás	42
10.4 Python bevezetés	

Labor

A megajánlott kollokviumi jegy egyben laborjegynek is felajánlott.

Viszont csakis a labor tekintetében a laborjegy kialakításához nem kell a labormérési jegyzőkönyv (BHAX könyv) minden feladatát teljesíteni, hanem minimálisan az alábbi feladatok (időben való megoldásai) számítanak be, hogy a labor (az előadáshoz képest sokkal szűkebb) tematikával összhangban maradjunk, azaz ne csorduljunk ki belőle tartalmilag. Ezek a feladatok a következők:

Helló, Turing!

Végtelen ciklus

Változók értékének felcserélése

Labdapattogás

Szóhossz és a Linus Torvalds féle BogoMIPS

Helló, Google!

Helló, Chomsky!

Hivatkozási nyelv

Saját lexikális elemző

l33t.l

A források olvasása

Deklaráció

Helló, Caesar!

double *** háromszögmátrix

C EXOR titkosító

C EXOR törő

Hiba-visszaterjesztéses perceptron

Helló, Mandelbrot!

A Mandelbrot halmaz

A Mandelbrot halmaz a std::complex osztállyal

Biomorfok

Mandelbrot nagyító és utazó C++ nyelven

Helló, Welch!

Első osztályom

LZW

Fabejárás

Tag a gyökér

Mutató a gyökér

Mozgató szemantika

Helló, Conway!

Qt C++ életjáték

BrainB Benchmark

Hangyaszimulációk

A labor menete

A labor indítása az alábbiakkal feldolgozásával kezdődik, a tematikából idézve és heti bontásba téve:

1. Bevezető példák, egyszerű C programok írása. Konstansok és változók használata, adatbevitel, adatok megjelenítése a standard kimeneten. A változó és a memória kapcsolata.
2. Elemi aritmetikai műveletek egész és valós számokkal. Nevesített konstansok használata. A sizeof operátor. Explicit típuskonverzió. További numerikus típusok. A felsorolásos típus. Az op= alakú értékadás. Matematikai függvények.
3. Az előfeldolgozó rendszer. A program felépítése, saját függvények írása. Függvénymutatók. Rekurzív függvények. Nyomkövetést és hibakeresést támogató nyelvi eszközök.
4. A standard bemenetet és a standard kimenetet kezelő függvények. Műveletek állományokkal.
5. Két- és többirányú elágaztató utasítások. Ciklusutasítások (for, while, do-while).
6. Tömbök. Az & operátor. Sztringek. Mutatók. Mutatók és tömbök kapcsolata. Többdimenziós tömbök. Dinamikus memóriefoglalás. Struktúrák.
7. Nyomkövetést és hibakeresést támogató nyelvi eszközök.

8. Védések (korábban is megejthető)
9. Betekintés a C++ eszközrendszerébe, egyszerű C++ STL példák.
10. Betekintés a C++ eszközrendszerébe, egyszerű C++ STL példák.
11. Betekintés a C++ eszközrendszerébe, egyszerű C++ STL példák.
12. Betekintés a C++ eszközrendszerébe, egyszerű C++ STL példák.
13. Betekintés a C++ eszközrendszerébe, egyszerű C++ STL példák.
14. Védések (korábban is megejthető, sőt)

Vizsga/számonkérés

A előadás kollokvium esetleges jegymegajánlás jegyét és a labor kötelező gyakorlati jegyét a labormérési jegyzőkönyv dolgozat és annak védeése határozza meg. Ennek pontos szabályozása a Konzultációs felületen szervezett módon történik.

Ha az előadás kurzusban a hallgató nem fogadja el a megajánlott jegyet, kollokviumot tehet a Neptunban meghirdetett vizsgaidőpontokban és helyszíneken.

A labor kurzusban az esetlegesen megajánlott előadás kollokviumi jegy egyben a labor gyakorlati jegynek is felajánlott, mivel az előbbi a bővebb előadás tematikán nyugszik.

A tárgy olyan változataiban, ahol a labornak nincs gyakorlati jegye, a gyakorlati aláírás megszerzésének feltétele a labormérési jegyzőkönyv kidolgozása és védeése a Konzultációs felületen szervezett módon.

Védés

2 védés kötelező, védésenként 2 feladatot kell bemutatni a laborközösség nyilvánossága előtt. Az első védés egyik feladata mindenképpen a „double *** háromszögmátrix” feladat, a második védés egyik feladata mindenképpen a „Mozgató szemantika” feladat, a második feladatokat a laborvezető határozza meg a védés közben.

A védés a korábban leírt opcióval kiváltható.

Konzultációk

Az UDPROG FB csoportban 7/24, illetve az oktatói fogadóóra.

Részletesebb szabályozás, FAQ

- A labormérés dolgozat minden feladata meg van oldva (vagy a régi UDPROG-ban, vagy előadás fólián vagy BHAX csatornán/repóban). Ettől persze saját, from scratch megoldásokat is lehet adni, de az alapértelmezett az általam jelölt megoldások (igyekszek mihamarabb minden feladatnál szerepeltetni) feldolgozása. Minden feladatnál fontos, hogy a kidolgozásához legyen a hallgatónak hozzáadott értéke (pl. a magyarázat vagy a források javítása stb.) és az konkrétan legyen is megnevezve, bemutatva!
- Az általam adott XML forrásokat fel lehet használni, sőt az alapértelmezés, hogy mindenki forkol magának belőle és saját repóban dolgozik (akár frissítgetve az általam „családi körben” folyamatosan nyomott megoldásokkal).
- Csakis valid DocBook XML 5.0 forrásokból generált pdf-re adható jegy!
- A feladatokat a kihirdetés hetétől számított 2 hét múlvi hét laborjáig el kell kezdeni, az a laborvezetőnek bemutatni a készülő dolgozatban: az derüljön ki, hogy a hallgató érdemben foglalkozott a kiírt feladatokkal. befejezni ráér a végső leadásig. Ennek pontos adminisztrálását a hallgató maga végzi az UDPROG-ban megosztott Google Docs dokumentumban.

- bárkinek máshonnan "lopott" kép (mások screenshotja, abból kivágás...), szöveg van (pl. Wiki szócikk) a dolgozatába, az labor esetén elégtelen jegyet, előadás jegymegajánlás esetén, az abban részt nem vételt jelenti.
- a labor jegyét és az előadás esetlegesen megajánlott jegyét alapvetően a dolgozat kidolgozásának minősége és a védések határozzák meg, de labor és előadás tekintetében is kell 4-4 szám, hogy
  - az ötös $x=?$ feladatot passzolhat (ennyit nem készít el, vagy nem kezd bele időben) + legyen 10 tutoriáltja (1 tutoriált = egy példában segít 1 társának)
  - - a négyes $y=?$ feladatot passzolhat + legyen 2 tutoriáltja
  - - a közepes $z=?$ feladatot passzolhat
  - - az elégséges $v=?$ feladatot passzolhat
  - előadás: közelítőleg 48 feladat
  - $x=2, y=5, z=8, v=12$
  - labor: közelítőleg 27 feladat
  - $x=1, y=2, z=3, v=4$

ezek „kényszerek” határozzák meg, hogy a hallgató max. hányast kaphat, de ezt a dolgozat é a védések értékelése leronthatja.
- Akár labor, akár előadás dolgozat, ki kell egészíteni egy olyan fejezettel, ami a 3 kötelező könyv elolvasásának, könyvenkénti 1 oldalas „olvasónaplója”, a szakmai tartalom rövid bemutatásával (nem kell az egész könyvet feldolgozni, csak az előadásban jelzett oldalakat). Ennek kihirdetési hete a feb. 25-i hét, itt nyilván csak elkezdni kell a feladatot a 2 hetes határon belül, például az addigi előadások oldalszámait elolvasva.
- A jeles jegyhez (akár labor, akár előadás megajánlás) el kell érni 100 P1TP-t. A 100 TP-t elérő hallgató elégtelentől jobb labor vagy megajánlott előadás jegye 1-et többet ér.
- A kötelező labor dolgozat és esetleges előadás dolgozat (az esetleges előadás dolgozat nyilván kiváltja a kötelező laborosat, lásd feljebb) értékelését a laborvezető végzi a 8 hetes kidolgozási fázis után. A félév előrehaladtával a leadások időpontját napra és órára pontosan rögzítjük majd. A nem időben leadott dolgozat elégtelen labor, kizárás az előadás megajánlásból.
- Védésen, vizsgán nem (adott elvárható időtartam után sem) forduló, nem működő program értékelése automatikusan elégtelen.
- A labor és jegymegajánló vizsga dolgozatoknak DocBook XML 5.0 nyelven kell készülniük, s mind a források, mind a generált dblex pdf bemutatandó! (A nem jól formázott vagy nem valid források alapértelmezett értékelése az elégtelen.)

Debrecen, 2020. 02. 14.

Dr. Bátfai Norbert